

Jan F. Glent
Det nasjonale statsadvokatembetet
for innsats mot organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST)
E-post: postmottak.nast@statsadvokatene.no

Oslo 9. februar 2024

Førstestatsadvokat Jan F. Glent,

Den norske Helsingforskomité vil med dette brevet be om at Norge starter etterforskning av internasjonale forbrytelser i og rundt Gaza.

Vi ser med uro hvordan folkeretten blir satt til side av mange stater. Hadde den blitt fulgt, hadde det ikke vært blodige konflikter i Ukraina, Syria, Jemen, Etiopia, Sudan, Israel, på Gaza og mange andre steder. Vi mener at Norge kan gjøre mer for å styrke etterlevelsen av den.

Helsingforskomiteen har ikke egen virksomhet knyttet til den pågående konflikten i og rundt Gaza, men i tråd med vårt sterke engasjement for internasjonal rett ønsker vi å fremme en aktiv norsk innsats for å bekjempe straffrihet i denne konflikten.

Å angripe en sivilbefolkning med fullstendig blokade og massiv bombing, som Israel gjør på Gaza, kan utgjøre forbrytelser mot menneskeheten, slik [ICJ Norge](#) og [Forsvar Folkeretten](#) hevder i en [anmeldelse](#) av tre israelske ledere til Det nasjonale statsadvokatembetet. Det kan også utgjøre folkemord slik [Folkerettsdomstolen \(ICJ\)](#) vil vurdere.

Hamas' raketter mot sivile mål i Israel og angrep 7. oktober i fjor kan utgjøre krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten. Hamas kan dessuten handle på vegne av og være styrt (helt eller delvis) av [Iran](#), slik at iranske ledere kan være medskyldige i forbrytelsene.

Etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina 24. februar 2022, kom Norge og 40 andre vestlige stater raskt på banen med støtte til etterforskning i regi av Den internasjonale straffedomstol (ICC) og eget politi. Angrepet utgjorde en internasjonal forbrytelse ('aggresjon'), og det kom snart rapporter om drap av sivile, bombing av teatre og sykehus og andre krigsforbrytelser. Det var riktig å mobilisere for etterforskning og rettsoppgjør – i tillegg til militær og annen støtte slik at Ukraina kan forsvare seg i samsvar med folkeretten.

Men det var en alvorlig utfordring knyttet til mobiliseringen, ofte sammenfattet i begrepet «doble standarder». Ifølge en [uttalelse](#) fra Den internasjonale koalisjon for internasjonal

strafferettsjustis (CICJ) kan Ukraina-krigen «være et unikt øyeblikk i historien da verden i stor grad er samlet når det gjelder å støtte internasjonal strafferettsjustis. ... Vi bør dra nytte av denne velviljen og rette den mot andre deler av verden der grusomheter blir begått og rettslige tiltak er nødvendig. Dette er en mulighet til å ta energi og innsats, nå fokusert på Europa, og bruke dem ... i vest og øst, nord og sør.»

For å parkere påstander om at vestlige land bryr seg mer om overgrep i Ukraina enn i og rundt Gaza, bør en lignende mobilisering finne sted nå. Norge og andre land må støtte ICC for å sikre at domstolen har nok ressurser og fungerer effektivt, og de må kreve at Israel etterfølger påbudene i den midlertidige forføyningen fra ICJ i folkemordsaken mot Israel.

Vi bør imidlertid ikke stoppe der. Kripos etablerte raskt en egen arbeidsgruppe for å etterforske krigsforbrytelser i Ukraina. Også når det gjelder Israel og Gaza har Kripos invitert til å komme med informasjon om krigsforbrytelser. Men det er ikke etablert en arbeidsgruppe, så vidt vi vet. Kripos har et bredt arbeidsområde og vi har et inntrykk av at institusjonen mangler ressurser til å gjøre de prioriteringer som trengs.

Vi har merket oss NASTs konklusjoner fra inspeksjon i mai 2022 og behandling i Stortinget av representantforslag om at Kripos' seksjon for internasjonale forbrytelser (SIF) får tilført flere ressurser. Men vi forstår at SIF fortsatt har knapt med ressurser samtidig som behovet for norsk innsats mot straffrihet øker. Å tilføre nok ressurser til dette viktige arbeidet er et politisk spørsmål som vi tar opp i ulike sammenhenger.

For vi mener at norske påtalemyndigheter må kjenne sin besøkelsestid. NAST bør starte etterforskning i tråd med anmeldelsen fra ICJ Norge og Forsvar Folkeretten. Søkelyset her er ikke på krigsforbrytelser, som kan være komplisert å bevise uten de stridende parters samarbeid og fordi Hamas med vilje plasserer militær infrastruktur i boligområder og i tunneler under bebyggelsen på Gaza. Angrep på Hamas vil uvilkaarlig føre til store sivile tap.

Anmeldelsen går ikke inn i dette, men har som premiss at «den intensiverte blokaden» av Gaza etter den 9. oktober 2023 sammen med den «omfattende bombingene» fra 7. oktober utgjør forbrytelser mot menneskeheten. Tilnærmingen er ikke å veie militære mål opp mot sivilbefolkningens lidelser. Det er lidelsene og det faktum at de sivile ikke kan komme seg unna som er grunnlaget for å hevde at de konkrete handlingene – «umenneskelig handling», «drap», «massedrap (utryddelse)», «tvangsflytting» og «forfølgelse» – utgjør forbrytelser mot menneskeheten.

For å utgjøre slike forbrytelser er det krav om at handlingene må skje «som ledd i et utbredt eller systematisk angrep rettet mot en sivilbefolkning». Men det er ikke krav om en hensikt om helt eller delvis å ville «ødelegge en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe», slik folkemord forutsetter og som er vanskelig å bevise.

Anmeldelsen anfører at det blant ofrene er «ca. 270 norske borgere som del av sivilbefolkningen i Gaza». Norge har derfor jurisdiksjon på Gaza. Når det gjelder forbrytelser begått på Israels territorium kan det ikke helt utelukkes at det kan ha vært norske borgere

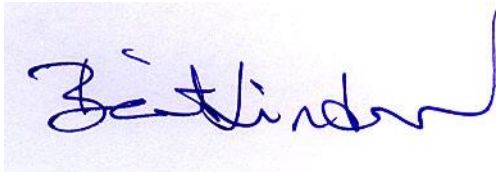
blant ofre eller gjerningspersoner, men det foreligger så vidt vi vet ikke rapporter som indikerer dette. Her har uansett Israel og ICC jurisdiksjon.

Norsk etterforskning vil ikke stoppe krigen. Men den vil være et viktig bidrag til å rettsliggjøre og styrke folkeretten, slik blant annet FNs Navi Pillay og norske humanitære ledere har tatt til orde for.

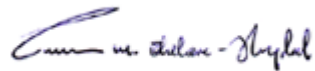
Politikerne kan påpeke folkerettsbrudd og finansiere det rettslige oppgjøret mot dem. Men det er profesjonelle etterforskere og jurister som kan få enkeltpersoner kompetent etterforsket og til sist dømt hvis bevisene er gode nok.

Det er etter vår mening en nøkkel til å øke folkerettens gjennomslag og beskyttelsen av sivile.

Med vennlig hilsen,

Berit Lindeman
Generalsekretær

Gunnar M. Ekeløve-Slydal
Assisterende generalsekretær